
INHOUD

Woord vooraf	VII
Lijst van afkortingen	IX
Inhoud	XVII
<i>Wat is het publiekrecht?</i>	1
Deel 1. De algemene beginselen van het Belgisch publiekrecht	3
HOOFDSTUK 1.	
HISTORISCHE INLEIDING TOT HET BELGISCH PUBLIEKRECHT	5
<i>Afdeling 1. De Grondwet van 1831</i>	5
§ 1. DE INVLOED VAN DE FRANSE REVOLUTIE	5
§ 2. DE BASISBEGINSELEN VAN DE BELGISCHE GRONDWET	6
<i>Afdeling 2. De evolutie van 1831 tot heden</i>	8
§ 1. HET STEMRECHT	8
A. Het cijnskiesrecht	8
B. Het algemeen meervoudig stemrecht voor mannen	9
C. Evenredige vertegenwoordiging	11
D. Het algemeen enkelvoudig stemrecht	11
E. Stemrecht voor niet-Belgen	12
F. Aanwezigheid van vrouwen in het parlement	14
G. Slotbeschouwingen	16
§ 2. DE TAALWETGEVING	19
A. De periode vóór 1831	19
B. De Belgische Grondwet en de eerste taalwetten	20
C. Het interbellum: het territorialiteitsbeginsel met een veranderlijke taalgrens	24
D. De periode na Wereldoorlog II tot 1970: het territorialiteitsbeginsel met vaste taalgrens	26
E. De periode na 1970: constitutionalisering van de taalregeling	29
F. Slotbeschouwingen	31
§ 3. DE VERZORGINGSSTAAT	34
A. Inleiding: de periode vóór 1831	34
B. De eerste stappen in de richting van een sociale politiek (19de eeuw)	34
C. De gesubsidieerde vrijheid (eind 19de - begin 20ste eeuw)	35
D. Evolutie naar een verplichte sociale zekerheid (periode tussen de twee wereldoorlogen)	37
E. Pact van de sociale zekerheid (periode na Wereldoorlog II)	38
F. Bestaanszekerheid	39
G. Constitutionalisering van de sociaaleconomische rechten	41
H. Slotbeschouwingen	42

§ 4.	DE FEDERALISERING	43
	A. De koningskwesie	43
	B. De eenheidswet	45
	C. Herschikking van de partijverhoudingen en de aanloop naar de grondwets-herziening van 1970	46
	D. De staatshervorming in België	47
	E. Slotbeschouwingen	50
§ 5.	DE INTERNATIONALISERING	50
	A. Internationalisering van mensenrechten	50
	B. Naar een Europese Unie	54
	1. De eerste stappen: EGKS, EGA en EEG	54
	2. Uitbreiding van het lidmaatschap	55
	3. Uitbreiding van de doelstellingen en bevoegdheden van de Europese Gemeenschappen: naar een Europese Unie	56
	4. Verdere evoluties: institutionele wijzigingen, een aanzet tot het schrijven van een Europese Grondwet en een eerste vertraging in het integratie-proces	60
	C. Internationalisering en de Belgische Grondwet	62
	D. Slotbeschouwingen	63
§ 6.	EEN TOENEMENDE ZORG VOOR RECHTSBESCHERMING TEGEN DE OVERHEID	63
	A. Formele rechtsbescherming	64
	B. Informele rechtsbescherming	66
	1. Uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen	67
	2. Openbaarheid van bestuur	67
	3. De ombudsman	68
	C. Slotbeschouwingen	68

HOOFDSTUK 2.
DE HIERARCHIE VAN DE RECHTSNORMEN 70

Afdeling 1. De rechtsbronnen 70

§ 1. HET BELGISCH RECHT: EEN AMALGAAM VAN RECHTSNORMEN 70

§ 2. DE LEER VAN DE HIERARCHIE DER RECHTSNORMEN 73

Afdeling 2. De Grondwet 75

§ 1. DEFINITIE VAN DE GRONDWET 75

§ 2. WIJZIGING VAN DE GRONDWET 77

A. Eerste fase: de preconstituante 78

B. Tweede fase: verkiezingen 78

C. Derde fase: de constituante 79

§ 3. IN BEPAALDE GEVALLEN IS EEN WIJZIGING VAN DE GRONDWET
NIET MOGELIJK 82

§ 4. ARTIKEL 198 Gw. 84

§ 5. TIJDELIJKE AFWIJKING VAN DE IN ARTIKEL 195 VAN DE GRONDWET
VERVATTE REGELS 85

§ 6. INTERPRETATIE VAN DE GRONDWET 86

§ 7. DE STRUCTUUR VAN DE GRONDWET	89
<i>Afdeling 3. De internationale en supranationale normen</i>	92
§ 1. DEFINIERING EN GRONDWETTELIJKE BASIS	92
§ 2. DUALISME – MONISME – DIRECTE WERKING	93
§ 3. DE INTERPRETATIE VAN INTERNATIONALE NORMEN	95
A. Hoe worden internationale normen geïnterpreteerd?	95
B. Door wie worden internationale normen geïnterpreteerd?	95
§ 4. DE HIERARCHISCHE VERHOUDING TUSSEN DE GRONDWET EN DE INTERNATIONALE NORMEN	96
A. Inleiding	96
B. Voorrang van de internationale normen?	97
C. Voorrang van de Grondwet?	99
D. Pogingen tot verzoening van de standpunten	101
E. Besluit	107
<i>Afdeling 4. De samenwerkingsakkoorden</i>	107
<i>Afdeling 5. De wetkrachtige normen</i>	108
§ 1. DEFINIERING	108
§ 2. DE VERHOUDING WETSKRACHTIGE NORM – GRONDWET: DE ONSCHENDBAARHEID VAN DE “WET” OP NATIONAAL NIVEAU	109
§ 3. DE VERHOUDING WETSKRACHTIGE NORM – INTERNATIONALE NORM: DE ONSCHENDBAARHEID VAN DE WET OP INTERNATIONAAL NIVEAU	114
§ 4. DE PLAATS VAN DE BIJZONDERE MEERDERHEIDSWETTEN EN DE BIJZONDERE DECRETEN/ORDONNANTIES IN DE HIERARCHIE DER RECHTSNORMEN	117
A. De bijzondere meerderheidswetten	117
1. De verhouding tussen de gewone wetkrachtige normen en de bijzondere meerderheidswetten	117
2. De verhouding tussen de bijzondere meerderheidswet en de Grondwet	120
B. De bijzondere decreten/ordonnanties	125
§ 5. DE BESLUITWETTEN	126
§ 6. DE INTERPRETATIE VAN WETSKRACHTIGE NORMEN	126
<i>Afdeling 6. De administratieve besluiten en verordeningen</i>	128
§ 1. BEGRIPSOMSCHRIJVING	128
§ 2. KONINKLIJKE BESLUITEN EN BESLUITEN VAN DE GEMEENSCHAPS- EN GEWESTREGERINGEN	128
§ 3. DE BIJZONDERE- EN BUITENGEWONEMACHTENBESLUITEN	130
A. Omschrijving van de bijzonderemachtenbesluiten (genummerde besluiten/volmachtenbesluiten)	130
B. De aard van de bijzonderemachtenbesluiten en de plaats ervan in de hiërarchie van de rechtsnormen	134
C. De verenigbaarheid van de bijzonderemachtentechniek met artikel 105 Gw.	135
D. Bijzondere waarborgen om het democratische deficit te compenseren	138
E. Bijzondere machten en de gemeenschaps- en gewestregeringen	140

F. De buitengewonemachtenbesluiten	141
§ 4. DE MINISTERIELE BESLUITEN, DE MINISTERIELE OMZENDBRIEVEN, DE BESLUITEN VAN DE STAATSSECRETARISSEN EN DE BESLUITEN VAN DE LEDEN VAN DE GEMEENSCHAPS- EN GEWESTREGERINGEN	141
A. De ministeriële besluiten en de besluiten van de staatssecretarissen	141
B. De ministeriële omzendsbrieven	144
C. De besluiten van de leden van de gemeenschaps- en gewestregeringen	144
§ 5. BESLUITEN EN VERORDENINGEN VAN DE GEDECENTRALISEERDE BESTUREN EN DIENSTEN	145
A. Algemeen: territoriale en functionele decentralisatie	145
B. De provinciale reglementen en politieverordeningen	146
C. De gemeentelijke normen, agglomeratienormen en normen van de districtsraden	146
D. De verordeningen van de gemeenschapscommissies in Brussel	147
E. Aan zelfstandige overheidsorganen toegekende verordeningbevoegdheid	147
<i>Afdeling 7. Niet-formele rechtsnormen</i>	149
§ 1. ALGEMEEN	149
§ 2. DE GRONDWETTELIJKE GEWOONTE EN HET GEBRUIK	149
A. Begripsomschrijving	149
B. Plaats in de hiërarchie van de rechtsnormen	151
§ 3. ALGEMENE RECHTSBEGINSELEN	152
A. Begripsomschrijving	152
B. Plaats in de hiërarchie van de rechtsnormen: algemene rechtsbeginselen met grondwettelijke en wettelijke waarde	153
<i>Afdeling 8. De interpretatie van normen</i>	158
§ 1. DE INTERPRETATIEMETHODEN	158
A. Algemeen	158
B. De grammaticale interpretatie	158
C. De systematische interpretatie	159
D. De historische interpretatie	160
E. De teleologische interpretatie	160
§ 2. AUTHENTIEKE INTERPRETATIE	161
<i>Afdeling 9. De terugwerkende kracht van normen</i>	164
§ 1. ONMIDDELLIJKE WERKING EN TERUGWERKENDE KRACHT	164
§ 2. DE TERUGWERKENDE KRACHT VAN WETSKRACHTIGE NORMEN	167
§ 3. DE TERUGWERKENDE KRACHT VAN ADMINISTRATIEVE BESLUITEN EN VERORDENINGEN	171
<i>Afdeling 10. De bekendmaking van normen</i>	172

HOOFDSTUK 3.	
ESSENTIELE KENMERKEN VAN DE BELGISCHE STAATSSTRUCTUUR	177
<i>Afdeling 1. De scheiding der machten</i>	177
§ 1. MONTESQUIEU	177
§ 2. DE FRANSE EN NEDERLANDSE TOEPASSING VAN DE PRINCIPES	178
§ 3. DE BELGISCHE GRONDWET EN DE “SCHEIDING DER MACHTEN”	178
A. Grondwettelijke bepalingen	178
B. De krachtlijnen van de Belgische scheiding der machten	183
C. Interpretatie en draagwijdte van de scheiding der machten	184
D. Schematische voorstelling van de belangrijkste relaties van samenwerking en controle tussen de machten	185
§ 4. ACTUELE KNELPUNTEN M.B.T. DE SCHEIDING DER MACHTEN	186
A. Wettelijke validatie/consolidatie van bestuurlijke beslissingen	186
1. Algemeen	186
2. Validatie/consolidatie ten gevolge van een in een machtigingswet voorziene bekrachtigingsclausule	189
3. Validatie/consolidatie die vooraf niet was voorzien	190
B. Het parlementair onderzoek	195
1. Het parlementair onderzoek als spanningsveld tussen wetgevende en rechterlijke macht	195
2. Beschouwingen over de grenzen van het parlementair onderzoeksrecht	197
C. De positie van het Openbaar Ministerie	199
1. Inleiding	199
2. De grondwettelijke bepalingen	200
3. Draagwijdte van de in artikel 151 Gw. bedoelde onafhankelijkheid	202
4. Besluit	204
D. Het inzagerecht van parlementsleden	204
§ 5. DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN EN DE SCHEIDING DER MACHTEN	207
§ 6. DE EUROPESE UNIE EN DE SCHEIDING DER MACHTEN	207
<i>Afdeling 2. België is een representatieve, parlementaire democratie</i>	208
§ 1. EEN REPRESENTATIEVE DEMOCRATIE (NATIONALE SOEVEREINITEIT)	208
§ 2. NUANCERING VAN HET BEGINSSEL	210
§ 3. EEN MODERNE INTERPRETATIE	211
§ 4. EEN PARLEMENTAIR REGIME	213
<i>Afdeling 3. België is een rechtsstaat</i>	214
<i>Afdeling 4. België is een monarchie</i>	215
<i>Afdeling 5. België is een federale Staat</i>	217
§ 1. DE EENHEIDSSTAAT	217
§ 2. DE FEDERALE STAAT (DE BONDSSTAAT)	219
A. Definitie	219
B. Autonomie voor de componenten van de federale Staat	219

C. Medebeslissingsrecht van de deelgebieden	220
D. Samenwerking	221
§ 3. CONFEDERATIE OF STATENBOND	222

HOOFDSTUK 4.

DE INTERNATIONALE RECHTSORDE	223
-------------------------------------	-----

<i>Afdeling 1. De Europese Unie</i>	223
-------------------------------------	-----

§ 1. ALGEMENE KENMERKEN	223
A. De situatie vóór de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon	223
B. De situatie na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon	224
§ 2. DE INSTELLINGEN VAN DE UNIE	226
A. Het Europees Parlement	226
B. De Commissie	227
C. De Raad	228
D. De Europese Raad	228
E. De hoge vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid	229
F. Het Hof van Justitie van de Europese Unie	229
§ 3. JURIDISCHE INSTRUMENTEN	230
§ 4. DE BEVOEGDHEDEN VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE	232
A. Het Hof van Justitie	232
B. Het Gerecht	234
C. Het Gerecht voor ambtenarenzaken	234
§ 5. SPECIFIEKE AARD VAN HET RECHT VAN DE EUROPESE UNIE	235

<i>Afdeling 2. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden</i>	239
--	-----

§ 1. INLEIDING	239
§ 2. HET TOEZICHTMECHANISME	240
§ 3. HET EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS (EHRM)	241
A. Samenstelling en structuur	241
B. Rechtsmacht	242
C. Interpretatie- en toepassingsbeginselen	242
D. Procedure	244
E. Ontvankelijkheidsvoorwaarden	247
F. Rechtsgevolgen van einduitspraken van het Europees Hof	252
1. Rechtsgevolgen ten aanzien van de gedingvoerende partijen	252
2. Rechtsgevolgen ten aanzien van andere verdragsstaten	255
§ 4. HET COMITE VAN MINISTERS	257

Deel 2. De Belgen en hun rechten	259
HOOFDSTUK 1.	
RECHTEN EN VRIJHEDEN IN DE GRONDWET EN IN INTERNATIONALE VERDRAGEN	261
<i>Afdeling 1. Inleiding en definiëring</i>	261
<i>Afdeling 2. Soorten grondrechten</i>	261
§ 1. CATEGORIEËN GRONDRECHTEN	262
§ 2. GENERATIES GRONDRECHTEN	263
§ 3. DE BELGISCHE GRONDWET EN DE SOORTEN GRONDRECHTEN	264
<i>Afdeling 3. Bronnen van grondrechten</i>	264
<i>Afdeling 4. Kunnen overheidsorganen zich beroepen op de grondrechtenbescherming?</i>	267
<i>Afdeling 5. De afdwingbaarheid van grondrechten</i>	267
§ 1. AFDWINGBAARHEID VOOR DE NATIONALE RECHTER	267
§ 2. AFDWINGBAARHEID VOOR EEN INTERNATIONAAL FORUM	271
<i>Afdeling 6. Beperking van grondrechten</i>	273
§ 1. HET BEPERKINGSMECHANISME VAN DE GRONDWET	273
§ 2. HET BEPERKINGSMECHANISME VAN HET EVRM EN DE ANDERE MENSENRECHTENVERDRAGEN	275
§ 3. HET SAMENLEZEN VAN DE GRONDWET EN HET EVRM	278
<i>Afdeling 7. Botsing van grondrechten</i>	279
<i>Afdeling 8. Schematische vergelijking tussen de Grondwet, het EVRM en het EU-Handvest</i>	280
HOOFDSTUK 2.	
DE BELGISCHE NATIONALITEIT	284
<i>Afdeling 1. Inleiding</i>	284
<i>Afdeling 2. Algemene basisbeginselen</i>	286
<i>Afdeling 3. Verwerven van de Belgische nationaliteit</i>	288
§ 1. TOEKENNING	289
A. Toekenning op grond van de nationaliteit van de vader of de moeder	289
B. Toekenning op grond van adoptie	289
C. Toekenning op grond van geboorte in België	290
1. Staatlozen	290
2. De derdegeneratievreemdelingen	290
3. De tweedegeneratievreemdelingen	291

D. Toekenning als gezamenlijk gevolg van een akte van verkrijging	291
§ 2. VERKRIJGING	292
A. Naturalisatie	292
B. Nationaliteitsverklaring	295
C. Verkrijging op grond van huwelijk	296
D. Verkrijging op grond van de hoedanigheid van ouder of adoptant	297
<i>Afdeling 4. Verlies en vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit</i>	297
<i>Afdeling 5. Herkrijging van de Belgische nationaliteit</i>	299
HOOFDSTUK 3.	
DE RECHTEN EN VRIJHEDEN VAN VREEMDELINGEN	301
<i>Afdeling 1. Inleiding</i>	301
<i>Afdeling 2. Rechten en vrijheden van vreemdelingen</i>	305
§ 1. ALGEMEEN: ARTIKEL 191 Gw.	305
§ 2. DE BURGERLIJKE RECHTEN	307
§ 3. DE POLITIEKE RECHTEN	307
A. Het actief en passief kiesrecht	307
B. De benoeming tot burgerlijke en militaire bedieningen	309
C. Andere politieke/sociale rechten en maatregelen	314
§ 4. RECHTEN EN VRIJHEDEN VAN VREEMDELINGEN	
GEWAARBORGD IN INTERNATIONALE VERDRAGEN	317
A. Verbod van foltering, onmenselijke en vernederende behandelingen of straffen	317
B. Recht op eerbiediging van het gezinsleven en het privéleven	321
C. Toegelaten beperking van politieke activiteiten	322
D. Verbod van collectieve uitzetting	323
E. Procedurele waarborgen bij uitzetting	324
F. Uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie	325
<i>Afdeling 3. Administratiefrechtelijke toestand van vreemdelingen op het vlak van toegang, verblijf, vestiging en verwijdering</i>	328
§ 1. TOEGANG, VERBLIJF EN VESTIGING	328
A. Algemeen	328
B. De toegang tot het grondgebied – het kort verblijf	332
C. Het verblijf van meer dan drie maanden	334
D. De vestiging	337
E. Het statuut van langdurig ingezetene	340
§ 2. UITLEVERING	340
<i>Afdeling 4. De vluchtelingen</i>	342
§ 1. ALGEMEEN	342
§ 2. DE PROCEDURE TOT HET VERKRIJGEN VAN DE VLUCHTELINGEN-STATUS	342

§ 3. DE SUBSIDIAIRE BESCHERMINGSSTATUS	345
--	-----

HOOFDSTUK 4.

HET BEGINSEL VAN GELIJKHEID EN NIET-DISCRIMINATIE	347
--	-----

<i>Afdeling 1. Het gelijkheidsbeginsel (art. 10 Gw.)</i>	347
--	-----

§ 1. HET GELIJKHEIDSBEGINSEL IN DE GRONDWET	347
---	-----

§ 2. EVOLUTIE IN DE INTERPRETATIE VAN HET GELIJKHEIDSBEGINSEL	350
---	-----

§ 3. HET HUIDIGE INTERPRETATIESCHEMA	351
--------------------------------------	-----

A. Een verschil in behandeling tussen vergelijkbare categorieën (gelijke behandeling van onvergelijkbare categorieën)	352
---	-----

B. Het teleologisch criterium: wettig doel	358
--	-----

C. Het objectiviteitscriterium	359
--------------------------------	-----

D. Het pertinentiecriterium: redelijke verantwoording	360
---	-----

E. Het proportionaliteitscriterium (evenredigheids criterium)	361
---	-----

§ 4. BIJZONDERE ASPECTEN VAN HET GELIJKHEIDSBEGINSEL	363
--	-----

A. Positieve actie (positieve “discriminatie”, egaliserende differentiatie, corrigerende ongelijkheid)	363
--	-----

B. De gelijkheid van vrouwen en mannen	366
--	-----

C. Ongelijkheid voortvloeiend uit een lacune in de wetgeving	369
--	-----

D. De Antidiscriminatiewet van 10 mei 2007: verbod van discriminatie in verhouding tussen particulieren (horizontale betekenis)	371
---	-----

1. Inleiding	371
--------------	-----

2. Toepassingsgebied	373
----------------------	-----

3. “Elke vorm van discriminatie is verboden”	375
--	-----

4. Rechtvaardigingsgronden	376
----------------------------	-----

5. Afdwingbaarheid	378
--------------------	-----

6. Toezicht op de wet en vorderingsbevoegdheid	380
--	-----

<i>Afdeling 2. Het non-discriminatiebeginsel (art. 11 Gw.)</i>	381
--	-----

<i>Afdeling 3. Het non-discriminatiebeginsel in internationale normen</i>	385
---	-----

§ 1. DE MENSENRECHTENVERDRAGEN	385
--------------------------------	-----

§ 2. HET EU-RECHT	387
-------------------	-----

<i>Afdeling 4. Beschouwingen</i>	389
----------------------------------	-----

HOOFDSTUK 5.

DE VRIJHEID VAN PERSOON EN ANDERE STRAFRECHTELIJKE GRONDRECHTEN	391
--	-----

<i>Afdeling 1. De vrijheid van persoon is gewaarborgd (art. 12, eerste lid Gw.)</i>	391
---	-----

§ 1. ALGEMEEN	391
---------------	-----

§ 2. VERBOD VAN SLAVERNIJ EN VERPLICHTE ARBEID	392
--	-----

§ 3. VRIJE WOONPLAATSKEUZE	394
----------------------------	-----

§ 4. VRIJHEID VAN HANDEL EN NIJVERHEID	397
--	-----

<i>Afdeling 2. Nullum crimen sine lege (art. 12, tweede lid Gw.)</i>	397
§ 1. ALGEMEEN	397
§ 2. DE VEREISTE VAN NAUWKEURIGHEID	399
§ 3. VERBOD VAN RETROACTIVITEIT	402
§ 4. LEGALITEIT, DELEGATIE EN BEVOEGDHEID VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN	404
§ 5. INTERPRETATIE VAN DE STRAFWET	406
 <i>Afdeling 3. Nulla poena sine lege (art. 14 Gw.)</i>	407
§ 1. ALGEMEEN	407
§ 2. VERBOD VAN RETROACTIVITEIT	407
§ 3. LEGALITEIT, DELEGATIE EN DE BEVOEGDHEID VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN	409
§ 4. ADMINISTRATIEVE SANCTIES	410
A. Situering	410
B. Zijn de fundamentele rechten en vrijheden toepasselijk?	411
C. Vallen de administratieve sancties onder het toepassingsgebied van artikel 11 Bijzondere Wet Hervorming Instellingen?	418
§ 5. GRENZEN AAN DE BEVOEGDHEID OM STRAFFEN IN TE VOEREN	418
§ 6. <i>NON BIS IN IDEM</i>	423
 <i>Afdeling 4. Aanhouding</i>	427
§ 1. ARTIKEL 12, DERDE LID Gw.	427
§ 2. DE MENSENRECHTENVERDRAGEN	434
§ 3. VOORLOPIGE HECHTENIS IN DE BELGISCHE WETGEVING	438
 <i>Afdeling 5. Andere grondwettelijke en internationale grondrechten die in het kader van strafrechtelijke procedures van belang kunnen zijn</i>	439
§ 1. ALGEMEEN	439
§ 2. BESCHERMING TEGEN WILLEKEURIG OPTREDEN VAN DE UITVOERENDE MACHT (ART. 13 Gw.)	439
§ 3. RECHT VAN TOEGANG TOT DE RECHTER EN RECHT OP DAADWERKELIJKE RECHTSHULP	440
§ 4. RECHT OP EEN “FAIR TRIAL”	441
 <i>Afdeling 6. Vervolgingen tegen openbare ambtenaren (art. 31 Gw.)</i>	445
 HOOFDSTUK 6.	
RECHT OP EERBIEDIGING VAN HET PRIVELEVEN EN HET GEZINSLEVEN	446
 <i>Afdeling 1. Inleiding: rechtsbronnen en aard van het recht</i>	446
§ 1. DE GRONDWETTELIJKE BEPALINGEN	446
§ 2. DE MENSENRECHTENVERDRAGEN	450
§ 3. DEELASPECTEN VAN HET RECHT OP PRIVACY	452
 <i>Afdeling 2. Onschendbaarheid van de woning (art. 15 Gw.)</i>	452

§ 1. BEGRIPSOMSCHRIJVING	452
§ 2. BEPERKINGEN	454
§ 3. LINK TUSSEN HET RECHT OP PRIVACY EN HET RECHT OP EEN GEZOND LEEFMILIEU	460
<i>Afdeling 3. De onschendbaarheid van het briefgeheim (art. 29 Gw.)</i>	461
§ 1. BEGRIPSOMSCHRIJVING	461
§ 2. BEPERKINGEN	463
§ 3. UITBREIDING TOT TELEGRAAF- EN TELEFOONVERBINDINGEN	465
<i>Afdeling 4. Het recht op eerbiediging van het privéleven</i>	469
§ 1. RECHT OP RUST, OP GEHEIMHOUDING, OP ISOLEMENT EN OP AFSCHERMING VAN DERDEN	469
§ 2. RECHT OP FYSIEKE, MORELE EN PSYCHISCHE INTEGRITEIT	479
§ 3. RECHT OP GEHEIMHOUDING VAN INFORMATIE BETREFFENDE DE PERSOON	486
§ 4. RECHT OP HET UITBOUWEN VAN MENSELIJKE CONTACTEN EN SOCIALE BANDEN	491
<i>Afdeling 5. Recht op eerbiediging van het gezinsleven</i>	501
§ 1. DE NOTIE “GEZINSLEVEN”	501
§ 2. INHOUD VAN HET RECHT OP EERBIEDIGING VAN HET GEZINSLEVEN	505

HOOFDSTUK 7.

HET EIGENDOMSRECHT 514

<i>Afdeling 1. De Grondwet</i>	514
§ 1. ALGEMEEN: DE AARD VAN HET IN ARTIKEL 16 Gw. VERVATTE RECHT	514
§ 2. ONTEIGENING TEN ALGEMENEN NUTTE	517
§ 3. IN DE GEVALLEN BIJ DE WET BEPAALD	517
§ 4. OP DE WIJZE BIJ DE WET BEPAALD	519
A. De onteigeningsprocedure van het gemeen recht	520
1. De administratieve fase	520
2. De gerechtelijke fase	520
B. De onteigening bij hoogdringende omstandigheden	521
C. Bevoegdheid van de Raad van State in de onteigeningsprocedure	523
§ 5. TEGEN EEN BILLIJKE SCHADEVERGOEDING	524
§ 6. TEGEN EEN VOORAFGAANDE SCHADEVERGOEDING	525

<i>Afdeling 2. Het EVRM</i>	525
-----------------------------	-----

HOOFDSTUK 8.

VRIJHEID VAN VERGADERING EN VERENIGING 531

<i>Afdeling 1. Vrijheid van vergadering</i>	531
§ 1. INLEIDING	531

§ 2. SOORTEN VERGADERINGEN EN DE GRONDWETTELIJKE BESCHERMING	532
A. Privévergaderingen in gesloten plaatsen	532
B. Openbare vergaderingen in gesloten plaatsen	532
C. Vergaderingen in de openlucht	535
§ 3. DE MENSENRECHTENVERDRAGEN	536
<i>Afdeling 2. De vrijheid van vereniging</i>	537
§ 1. INLEIDING EN HISTORIEK	537
§ 2. DE INHOUD VAN DE VRIJHEID VAN VERENIGING	539
A. De Belgische Grondwet (art. 27)	539
1. Toepassingsgebied	539
2. Algemene draagwijdte van de grondwettelijke bescherming	540
B. De mensenrechtenverdragen	542
C. De vrijheid van vakvereniging	544
D. De vrijheid van (vak)vereniging van (politie)ambtenaren en leden van de gewapende macht	546
E. Het recht op collectief onderhandelen	548
F. Het recht op collectieve actie	550
HOOFDSTUK 9.	
GODSDIENSTVRIJHEID	554
<i>Afdeling 1. Geschiedenis en aard van de grondwettelijke bepalingen</i>	554
<i>Afdeling 2. De vrijheid van eredienst en de vrije openbare uitoefening ervan (art. 19 Gw.)</i>	557
<i>Afdeling 3. De vrijheid om niet aan een eredienst deel te nemen (art. 20 Gw.)</i>	560
<i>Afdeling 4. De onafhankelijkheid van de geloofsgemeenschappen (art. 21 Gw.)</i>	561
<i>Afdeling 5. De erkenning</i>	564
<i>Afdeling 6. De mensenrechtenverdragen</i>	567
HOOFDSTUK 10.	
VRIJHEID VAN MENINGSUITING EN PERSVRIJHEID	577
<i>Afdeling 1. De vrijheid van meningsuiting (art. 19 Gw.)</i>	577
§ 1. INLEIDING EN DEFINIERING	577
§ 2. BEPERKINGSMOGELIJKHEDEN	580
A. Repressieve maatregelen	580
B. Principieel verbod van preventieve maatregelen	584
C. Meningsuitingen in de openlucht	589
§ 3. DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING VAN PERSONEN IN OPENBARE EN PRIVATE DIENST	590

<i>Afdeling 2. Drukpersvrijheid (art. 25 Gw.)</i>	592
§ 1. HISTORIEK	592
§ 2. VERBOD VAN PREVENTIEVE MAATREGELEN	593
§ 3. DRUKPERSMISDRIJVEN	594
A. Situering en definiëring	594
B. Het cascadesysteem	596
C. Bevoegdheid van het hof van assisen	597
D. Openbaarheid van terechtzitting	599
 <i>Afdeling 3. De mensenrechtenverdragen</i>	599
§ 1. DE INHOUDELIJKE WAARBORGEN	599
§ 2. BEPERKINGEN	608
 <i>Afdeling 4. Het recht op vrije nieuwsgaring</i>	610
 <i>Afdeling 5. Het recht van antwoord</i>	611
 <i>Afdeling 6. Slotbeschouwing</i>	613
 HOOFDSTUK 11.	
HET PETITIËRECHT	614
 <i>Afdeling 1. Algemeen (art. 28 Gw.)</i>	614
 <i>Afdeling 2. Verzoekschriften bij de wetgevende vergaderingen</i>	614
§ 1. HET FEDERALE PARLEMENT	614
§ 2. DE PARLEMENTEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN	616
 HOOFDSTUK 12.	
VRIJHEID VAN TAALGEBRUIK	617
 <i>Afdeling 1. De vrijheid van taalgebruik in de Grondwet</i>	617
§ 1. INLEIDING	617
§ 2. DE DRAAGWIJDTE VAN DE VRIJHEID VAN TAALGEBRUIK	618
A. De in België gesproken talen	618
B. De vrijheid van taalgebruik in de private sfeer	619
C. De vrijheid van taalgebruik in de publieke sfeer	621
D. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i>	625
§ 3. ONDUIDELIJKHEID OVER DE DOOR DE GRONDWET TOEGELATEN BEPERKINGEN	626
§ 4. BEVOEGDHEIDSVERDELING	627
 <i>Afdeling 2. De taalregeling in bestuurszaken</i>	627
§ 1. TOEPASSELIJKE REGELGEVING	627
§ 2. DE PLAATSELIJKE DIENSTEN	629

A. De plaatselijke diensten in de gemeenten zonder specifieke taalregeling van het Nederlandse en het Franse taalgebied	629
B. De plaatselijke diensten in Brussel-Hoofdstad	630
C. De gemeenten met een specifieke taalregeling: de faciliteitengemeenten	631
§ 3. DE GEWESTELIJKE DIENSTEN	635
§ 4. DE DIENSTEN WAARVAN DE WERKKRING HET HELE LAND BESTRIJKT – DE FEDERALE DIENSTEN	636
§ 5. DE DIENSTEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN	637
§ 6. TOEZICHT OP DE TAALREGELING IN BESTUURSZAKEN	637
<i>Afdeling 3. Andere regelingen van het taalgebruik</i>	639
<i>Afdeling 4. Bescherming van taalminderheden in internationale mensenrechtverdragen</i>	641
<i>Afdeling 5. Regeling van het taalgebruik en het recht van de Europese Unie</i>	643
HOOFDSTUK 13.	
VRIJHEID VAN ONDERWIJS	644
<i>Afdeling 1. Inleiding</i>	644
<i>Afdeling 2. Het onderwijs is vrij</i>	646
§ 1. DE ACTIEVE ONDERWIJSVRIJHEID	646
§ 2. DE PASSIEVE ONDERWIJSVRIJHEID	650
A. Recht op subsidiëring	651
B. Plicht om neutraal onderwijs in te richten	652
<i>Afdeling 3. Het recht op onderwijs</i>	658
<i>Afdeling 4. Gelijkheid</i>	662
<i>Afdeling 5. Het legaliteitsbeginsel</i>	668
<i>Afdeling 6. Mogelijkheid tot decentralisatie van de inrichtende macht</i>	671
<i>Afdeling 7. Internationale bepalingen</i>	672
HOOFDSTUK 14.	
DE ECONOMISCHE, SOCIALE EN CULTURELE RECHTEN	676
<i>Afdeling 1. Situering</i>	676
<i>Afdeling 2. Juridische draagwijdte</i>	678
§ 1. PRINCIPIEEL GEEN (VERTICALE) RECHTSTREEKSE WERKING	678
§ 2. JURIDISCHE GEVOLGEN	680
§ 3. HORIZONTALE WERKING	684

§ 4. ANDERE GEVOLGEN	685
§ 5. GEEN INVLOED OP DE BEVOEGDHEIDSVERDELING	685
§ 6. HET LEGALITEITSBEGINSEL	686
<i>Afdeling 3. De opgesomde rechten</i>	686
HOOFDSTUK 15. OPENBAARHEID VAN BESTUUR	690
HOOFDSTUK 16. KINDERRECHTEN	691
<i>Afdeling 1. Inleiding</i>	691
<i>Afdeling 2. Juridische en symbolische betekenis van artikel 22bis Gw.</i>	693
<i>Afdeling 3. Het VN-Kinderrechtenverdrag</i>	694
HOOFDSTUK 17. ANDERE BRONNEN VAN RECHTEN EN VRIJHEDEN	696
<i>Afdeling 1. Het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM)</i>	696
§ 1. ALGEMEEN	696
§ 2. HET RECHT OP LEVEN	697
§ 3. VERBOD VAN FOLTERING, ONMENSELIJKE OF VERNEDERENDE BEHANDELINGEN OF STRAFFEN	703
§ 4. RECHT OP EEN EERLIJK PROCES	706
§ 5. RECHT OP DAADWERKELIJKE RECHTSHULP	713
§ 6. HET RECHT OP VRIJE EN GEHEIME VERKIEZINGEN MET REDELIJKE TUSSENPOZEN	716
<i>Afdeling 2. Het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (BUPO)</i>	720
<i>Afdeling 3. Het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (ECOSOC)</i>	721
<i>Afdeling 4. Het Europees Sociaal Handvest</i>	722
<i>Afdeling 5. Het recht van de Europese Unie</i>	724
<i>Afdeling 6. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind</i>	727
<i>Afdeling 7. Andere mensenrechtenverdragen</i>	728

Deel 3. De buitenlandse betrekkingen, defensie en de financiën 731

HOOFDSTUK 1.

DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN EN DEFENSIE 733

Afdeling 1. Inleiding 733

Afdeling 2. Bevoegdheidsverdeling tussen de wetgevende en de uitvoerende macht 734

§ 1. BUITENLANDSE BETREKKINGEN EN DEFENSIE: BEVOEGDHEID VAN DE UITVOERENDE MACHT 734

§ 2. GOEDKEUREN VAN VERDRAGEN DOOR DE WETGEVENDE MACHT 736

§ 3. INFORMATIE AAN DE WETGEVENDE MACHT 738

§ 4. TOTSTANDKOMING VAN VERDRAGEN 738

Afdeling 3. Bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten 741

§ 1. DE BEVOEGDHEIDSVERDELING VOOR 1993 741

§ 2. DE BEVOEGDHEIDSVERDELING SINDS 1993 742

A. Volwaardige verdragsbevoegdheid voor de deelgebieden, maar de koning behoudt de leiding van de buitenlandse betrekkingen 742

B. Verdragen die uitsluitend betrekking hebben op federale, gemeenschaps- of gewestbevoegdheden 743

1. De onderhandelingen en het sluiten door de uitvoerende macht 743

2. De instemming (goedkeuring) door de wetgevende macht 744

3. De ratificatie, de opzegging en de uitvoering door de uitvoerende macht 745

C. De gemengde verdragen 746

1. Algemeen 746

2. De onderhandelingen en het sluiten door de uitvoerende macht 747

3. De instemming (goedkeuring) door de wetgevende macht 747

4. De ratificatie, opzegging en uitvoering door de uitvoerende macht 748

D. Vertegenwoordiging en standpuntbepaling bij internationale en supranationale organisaties 749

1. Regeling bij wege van samenwerkingsakkoorden 749

2. Vertegenwoordiging en standpuntbepaling in de (minister)Raad van de Europese Unie 750

3. Vertegenwoordiging en standpuntbepaling in andere internationale of supranationale organisaties 751

E. Internationale aansprakelijkheid en dagvaardingsrecht 752

1. Internationale aansprakelijkheid van de federale Staat – substitutiemechanisme 752

2. Internationale dagvaarding 753

HOOFDSTUK 2.

DE FINANCIËN 755

Afdeling 1. Inleiding 755

<i>Afdeling 2. De belastingen</i>	756
<i>Afdeling 3. De retributies</i>	763
<i>Afdeling 4. De begroting</i>	765
<i>Afdeling 5. Het Rekenhof</i>	768
<i>Afdeling 6. De fiscale autonomie en de financiering van de gemeenschappen en gewesten</i>	773
§ 1. INLEIDING	773
§ 2. DE AUTONOME BELASTINGBEVOEGDHEID	774
A. Principe	774
B. Beperkingen	774
§ 3. FINANCIERING VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN	778
A. Algemeen	778
B. Niet-fiscale ontvangsten	778
C. De in de Bijzondere Financieringswet bedoelde fiscale ontvangsten: de ‘oneigenlijke’ fiscale bevoegdheid (de overgedragen of bijkomende fiscale bevoegdheid)	779
D. Toegevoegde gedeelten van de opbrengst van federale belastingen	782
E. Gewestelijke fiscale autonomie inzake de personenbelasting: de ‘gewestelijke personenbelasting’	784
F. Leningen	788
G. Mechanisme van nationale solidariteit	788
H. Overige dotaties	789
I. Uitdovend overgangsmechanisme	790

Trefwoordenregister

Zie Belgisch Publiekrecht. Deel II, p. 1541

Deel 4. De federale overheid 793

**HOOFDSTUK 1.
DE FEDERALE WETGEVENDE MACHT** 795

<i>Afdeling 1. Bevoegdheid van de wetgevende macht</i>	795
§ 1. ALGEMEEN: NORMERING EN CONTROLE	795
§ 2. BEVOEGDHEIDSVERDELING TUSSEN DE TAKKEN VAN DE WETGEVENDE MACHT	795
A. Inleiding: de krachtlijnen van de bevoegdheidsverdeling tussen Kamer en Senaat	795
B. De uitoefening van de wetgevende macht door de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de koning: het monocameraal stelsel	799
C. De uitoefening van de wetgevende macht door de Kamer, de Senaat en de koning: het bicameraal en het optioneel bicameraal stelsel	799
1. Kamer en Senaat zijn gelijkkelijk bevoegd: het bicameraal stelsel	800

2. De Senaat heeft inspraakrecht maar kan niet blokkeren: het optioneel bicameraal stelsel	801
3. Het probleem van de gemengde voorstellen en ontwerpen	808
D. Kamer of Senaat zijn exclusief bevoegd (zonder de koning)	810
E. Kamer en Senaat zijn alternerend bevoegd	812
F. Schematisch overzicht van de bevoegdheidsverdeling tussen Kamer en Senaat vanaf de verkiezingen in 2014	813
G. De parlementaire overlegcommissie	814
H. Evaluatie	815
§ 3. DE VOORBEHOUDEN EN RESIDUAIRE BEVOEGDHEDEN VAN DE WETGEVENDE MACHT	818
A. De voorbehouden bevoegdheden	818
B. De residuaire bevoegdheid	821
§ 4. POLITIEKE CONTROLE	823
A. Algemeen	823
B. De vertrouwensstemming	823
C. Vordering van ministers door het parlement: het vragen- en interpellatierecht	827
§ 5. SPECIFIEKE BEVOEGDHEDEN	829
A. Het recht van onderzoek	829
1. Artikel 56 van de Grondwet	829
2. De wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek	830
3. Lijst van de parlementaire onderzoekscommissies	832
B. Het opstellen van informatieverlagen	835
C. Andere specifieke bevoegdheden	835
<i>Afdeling 2. Werkwijze van het parlement</i>	837
§ 1. GRONDWETTELIJKE REGELS	837
§ 2. DE REGLEMENTEN VAN KAMER EN SENAAT	839
§ 3. DE TOTSTANDKOMING VAN EEN WET	840
A. Initiatief uitgaande van de koning	840
B. Initiatief uitgaande van de parlementsleden	842
C. Bekrachtiging, afkondiging en bekendmaking	843
D. Het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie	846
§ 4. DE ALARMBELPROCEDURE	847
<i>Afdeling 3. Soorten wetten</i>	848
§ 1. WET IN FORMELE EN IN MATERIELE ZIN	848
§ 2. BIJZONDEREMEERDERHEIDSWET (COMMUNAUTAIRE WET)	849
§ 3. DE INTERPRETATIEVE WET	849
§ 4. OPDRACHTWETTEN, KADERWETTEN, BIJZONDEREMACHTENWETTEN	850
§ 5. PROGRAMMAWET EN MOZAIEKWET	851
<i>Afdeling 4. Samenstelling van de Kamer en de Senaat</i>	851
§ 1. ALGEMEEN	851
§ 2. DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS	852
A. De verkiezing	852
B. Verkiesbaarheids- en kiesvoorwaarden	857

C. Indeling in taalgroepen	859
§ 3. DE SENAAT	860
A. De samenstelling van de Senaat	860
B. Indeling in taalgroepen	862
§ 4. DE PARTIJEN – DE FRACTIES	862
<i>Afdeling 5. Statuut van de parlementsleden</i>	865
§ 1. ONDERZOEK VAN DE GELOOFSBRIEVEN	865
§ 2. DE ONVERENIGBAARHEDEN	866
§ 3. DE IMMUNITEITEN	870
A. Algemeen	870
B. De parlementaire onverantwoordelijkheid (art. 58 Gw.)	870
C. De parlementaire onschendbaarheid (art. 59 Gw.)	872
1. Historiek en algemene beginselen	872
2. Krachtlijnen van de regeling	875
<i>Afdeling 6. Zitting en legislatuur</i>	880
§ 1. LEGISLATUUR	880
§ 2. DE ONTBINDING VAN DE KAMERS	881
§ 3. ZITTING	882
HOOFDSTUK 2. DE FEDERALE UITVOERENDE MACHT	883
<i>Afdeling 1. De bevoegdheden van de uitvoerende macht</i>	883
§ 1. ALGEMENE BEVOEGDHEIDSOMSCHRIJVING	883
§ 2. DE BEVOEGDHEDEN VAN DE UITVOERENDE MACHT ZOALS OMSCHREVEN IN DE GRONDWET	884
A. De koning benoemt de ministers, de staatssecretarissen, de ambtenaren bij het algemeen bestuur en bij de buitenlandse betrekkingen (art. 96, 104 en 107 Gw.)	884
1. De benoeming van de ministers en staatssecretarissen	884
2. De benoeming van ambtenaren bij het algemeen bestuur en bij de buitenlandse betrekkingen	885
B. De koning heeft de leiding van de buitenlandse betrekkingen en het bevel over de krijgsmacht (art. 167 Gw.)	887
C. De koning maakt verordeningen en neemt besluiten die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn (art. 108 en 105 Gw.)	889
1. De verordeningsbevoegdheid op basis van artikel 108 van de Grondwet	889
2. De verordeningsbevoegdheid op basis van artikel 105 van de Grondwet	891
3. De verordeningsbevoegdheid samengevat	891
D. De koning kan de Kamer van volksvertegenwoordigers ontbinden, kan de Kamers in buitengewone zitting bijeenroepen en heeft het recht de Kamers te verdagen (art. 44, 45 en 46 Gw.)	892
E. De koning heeft het recht de door de rechters uitgesproken straffen kwijt te schelden of te verminderen (art. 110-111 Gw.)	892
F. De koning heeft het recht de munt te slaan (art. 112 Gw.)	893
G. De koning heeft het recht om adeldom te verlenen (art. 113 Gw.)	894

H. De koning verleent de militaire orden (art. 114 Gw.)	894
I. De vonnissen en arresten worden uitgevoerd in naam des konings (art. 40 Gw.)	894
J. De koning benoemt de rechters en de ambtenaren van het Openbaar Ministerie (art. 151 en 153 Gw.)	894
§ 3. DE AUTONOME VERORDENINGSBEVOEGDHEID VAN DE KONING	894
<i>Afdeling 2. Samenstelling en werkwijze van de uitvoerende macht</i>	895
§ 1. DE KONING BENOEMT MINISTERS EN STAATSSECRETARISSEN	895
§ 2. DE REGERINGSRAAD, DE MINISTERRAAD, HET KERNKABINET EN DE KROONRAAD	898
<i>Afdeling 3. De besluiten van de uitvoerende macht</i>	900
§ 1. KONINKLIJKE BESLUITEN	900
§ 2. MINISTERIELE BESLUITEN EN BESLUITEN VAN STAATSSECRETARISSEN	902
§ 3. MINISTERIELE OMZENDBRIEVEN	902
<i>Afdeling 4. De administratieve organisatie</i>	904
§ 1. DE OPENBARE DIENST	904
§ 2. DE ADMINISTRATIEVE RECHTSHANDELING	906
1. Definitie	906
2. Opheffing en intrekking van administratieve rechtshandelingen	910
§ 3. DE BEGINSELEN VAN DE OPENBARE DIENST	911
A. De bijzondere aard van de openbare dienst	911
B. De traditionele beginselen van de openbare dienst	912
C. De formele motivering	914
1. Toepassingsgebied	914
2. Draagwijdte van de motivering	917
3. Uitzonderingen op de uitdrukkelijke motivering	918
4. Uitdrukkelijke motivering en geheime stemming	919
5. Sanctie in geval van schending van de uitdrukkelijke motivering	919
D. De openbaarheid van bestuur	921
1. Algemeen	921
2. Toepassingsgebied	922
3. Actieve openbaarheid	926
4. Passieve openbaarheid	927
§ 4. DE AMBTENAREN	933
A. De notie “ambtenaar”	933
B. Het statuut van de ambtenaar	933
C. De ambtenaren in de diensten van de gemeenschappen en de gewesten	937
D. Het Algemene principes-KB van 22 december 2000	938
<i>Afdeling 5. De exceptie van onwettigheid (art. 159 Gw.)</i>	939
<i>Afdeling 6. Statuut van de leden van de uitvoerende macht</i>	945
§ 1. DE KONING	945
§ 2. DE MINISTERS EN DE STAATSSECRETARISSEN	947

A. Benoemingsvoorwaarden en onverenigbaarheden	947
B. Immunitet voor de tijdens de uitoefening van het ambt uitgebrachte meningen	949
C. De strafrechtelijke en burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van ministers	949
1. De filosofie achter het uitzonderingsregime en historische evolutie	949
2. Het toepassingsgebied van het uitzonderingsregime	951
3. De procedure	952
4. De burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de ministers	954
5. Bevel van de koning	955
<i>Afdeling 7. Ontslag van de regering en bevoegdheidsvermindering ingevolge het ontslag</i>	955
§ 1. ONTSLAG VAN DE REGERING	955
§ 2. LOPENDE ZAKEN	956
HOOFDSTUK 3. DE RECHTERLIJKE MACHT	960
<i>Afdeling 1. Jurisdictioneel pluralisme en de grondwettelijke bepalingen</i>	960
§ 1. “RECHTERLIJKE MACHT” IN ORGANIEKE EN FUNCTIONELE ZIN (ART. 40 Gw.)	960
§ 2. GRONDWETTELIJKE BEVOEGDHEIDSVERDELING TUSSEN DE GEWONE EN DE ADMINISTRATIEVE RECHTSCOLLEGES	961
A. Algemeen	961
B. Geschillen over subjectieve (burgerlijke en politieke) rechten (art. 144 en 145 Gw.)	962
C. Objectieve geschillen (art. 146 Gw.)	966
D. Conflicten van attributie: artikel 158 van de Grondwet.	968
§ 3. DE BEVOEGDHEID TOT OPRICHTING VAN RECHTSCOLLEGES	969
A. Het legaliteitsbeginsel: artikelen 146, eerste zin en 161 van de Grondwet	969
B. Grondwettelijk verbod tot oprichting van buitengewone rechtbanken (art. 146, tweede zin Gw.)	972
<i>Afdeling 2. Uitspraken van de rechterlijke macht: vonnissen en arresten met een bijzondere rechtskracht</i>	973
§ 1. VONNISSEN EN ARRESTEN	973
§ 2. GEZAG EN KRACHT VAN GEWIJSDE	973
§ 3. VERBOD OM BIJ WIJZE VAN ALGEMENE BESCHIKKING UITSPRAAK TE DOEN (ART. 6 Ger.W.)	975
§ 4. TENUITVOERLEGGING VAN VONNISSEN EN ARRESTEN: IN NAAM VAN DE KONING (ART. 40, TWEEDE LID Gw.)	975
<i>Afdeling 3. De leden van de rechterlijke orde</i>	977
§ 1. ZITTENDE EN STAANDE MAGISTRATUUR	977
§ 2. BEROEPSRECHTERS EN LEKENRECHTERS	979
§ 3. DE JURY	980
<i>Afdeling 4. De werking van de rechterlijke macht: het beginsel van een eerlijk proces</i>	982

§ 1. ALGEMEEN	982
§ 2. RECHT VAN TOEGANG TOT EEN RECHTER	983
§ 3. DE OPENBAARHEID VAN DE TERECHTZITTING	988
§ 4. DE OPENBAARHEID VAN DE UITSPRAAK	993
§ 5. DE MOTIVERING VAN DE UITSPRAAK	995
§ 6. DE ONAFHANKELIJKHEID EN ONPARTIJDIGHEID	996
A. Algemeen	996
B. De onafhankelijkheid	997
C. De onpartijdigheid	999
§ 7. HET VERBOD VAN RECHTSWEIGERING	1003
§ 8. UITSPRAAK BINNEN EEN REDELIJKE TERMIJN	1004
§ 9. GEEN ALLESOMVATTEND “RECHT” OP EEN DUBBELE AANLEG	1009
§ 10. RECHT VAN VERDEDIGING – RECHT OP TEGENSPRAAK	1010
§ 11. RECHT OP UITVOERING VAN BINDEnde VONNISSEN EN ARRESTEN	1019
§ 12. RECHT OP SCHADELOOSSTELLING IN GEVAL VAN GERECHTELIJKE Dwaling	1019

*Afdeling 5. Organisatie en bevoegdheid van de verschillende hoven en rechtbanken
binnen de rechterlijke macht* 1020

§ 1. ORGANISATIE VAN DE RECHTERLIJKE MACHT	1020
A. Grondwettelijke bepalingen	1020
B. Territoriale organisatie	1022
C. Verzelfstandigd beheer	1026
D. Gewone en buitengewone rechtsmiddelen	1027
§ 2. DE WETTELIJKE BEVOEGDHEIDSVERDELING TUSSEN DE GEWONE HOVEN EN RECHTBANKEN	1029
A. Bevoegdheidsverdeling in burgerlijke zaken	1029
B. Bevoegdheid in strafzaken	1032
C. De arrondissementsrechtbank	1035
D. Het Hof van Cassatie	1036

*Afdeling 6. Het statuut van de leden van de rechterlijke macht en van het Openbaar
Ministerie* 1038

§ 1. DE BENOEMING	1038
A. Benoeming tot rechter/raadsheer	1038
B. Aanwijzing in een mandaat	1041
C. De leden van het Openbaar Ministerie	1043
§ 2. DE AANSTELLING VAN DE RECHTERS VOOR HET LEVEN	1044
§ 3. ONAFZETBAARHEID EN OVERPLAATSING VAN DE RECHTERS	1045
§ 4. EVALUATIE VAN RECHTERS	1048
§ 5. BEZOLDIGING EN CUMULATIE VAN AMBTEN	1049
§ 6. STRAFRECHTELIJK STATUUT VAN DE RECHTERS	1050

Afdeling 7. De verhouding tussen de rechterlijke macht en de andere machten 1051

§ 1. DE VERHOUDING TUSSEN DE RECHTERLIJKE EN DE UITVOERENDE Macht	1051
A. Onafhankelijkheid ten aanzien van de uitvoerende macht	1051

B. Controle van de uitvoerende macht: exceptie van onwettigheid – marginale toetsing	1052
C. Samenwerking met de uitvoerende macht	1053
§ 2. DE VERHOUDING TUSSEN DE RECHTERLIJKE EN DE WETGEVENDE MACHT	1053
§ 3. DE HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE: EXTERNE CONTROLE	1054
A. Situering van de Hoge Raad voor de Justitie	1054
B. Samenstelling en structuur van de Hoge Raad voor de Justitie	1055
C. Werking van de Hoge Raad voor de Justitie	1057
D. Statuut van de leden	1057
E. Bevoegdheden van de Hoge Raad voor de Justitie	1058
Deel 5. De gemeenschappen en gewesten	1063
HOOFDSTUK 1. DE BASISKENMERKEN VAN DE BELGISCHE STAATSHERVORMING	1065
<i>Afdeling 1. België is samengesteld uit drie gemeenschappen en drie gewesten, maar is in wezen een bipolaire federatie</i>	1065
<i>Afdeling 2. Het autonomiebeginsel en het ontbreken van een normenhiërarchie</i>	1066
<i>Afdeling 3. Een gesloten bevoegdheidsverdeling, gebaseerd op exclusieve bevoegdheden</i>	1069
§ 1. ALGEMEEN	1069
§ 2. EXCLUSIEVE MATERIELE EN TERRITORIALE BEVOEGDHEIDSVERDELING	1069
A. Exclusieve materiële bevoegdheidsverdeling	1069
B. Exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling	1071
§ 3. GEDEELDE EXCLUSIEVE BEVOEGDHEDEN	1076
§ 4. UITZONDERINGEN OP DE EXCLUSIEVE BEVOEGDHEIDSVERDELING	1077
<i>Afdeling 4. Residuaire bevoegdheden, toegewezen bevoegdheden en impliciete bevoegdheden</i>	1077
<i>Afdeling 5. Een stroeve wijzigingsprocedure: de “verschanste” bevoegdheden</i>	1083
<i>Afdeling 6. Het verticaliteitsprincipe</i>	1085
§ 1. BEGRIP	1085
§ 2. AFWIJKINGEN OP HET VERTICALITEITSBEGINSEL	1085
A. Kaderbevoegdheden	1085
B. Uitvoeringsbevoegdheden	1088
<i>Afdeling 7. De financiële autonomie</i>	1088
§ 1. BESTEDINGSAUTONOMIE	1088
§ 2. VERSCHANSTE FINANCIERING	1089

<i>Afdeling 8. Coöperatief federalisme</i>	1092
§ 1. ALGEMEEN	1092
§ 2. OVERLEG BINNEN HET OVERLEGCOMITE EN DE INTERMINISTERIELE CONFERENTIES	1093
§ 3. VERTEGENWOORDIGING IN INSTELLINGEN VAN DE ANDERE OVERHEID	1094
§ 4. VERSCHILLENDE SAMENWERKINGSPROCEDURES	1095
A. Procedures die de beslissingsbevoegdheid niet verdelen	1095
B. Procedures die de beslissingsbevoegdheid verdelen	1099
§ 5. DE SAMENWERKINGSAKKOORDEN	1099
§ 6. DE CONTROLE OP DE SAMENWERKINGSVORMEN	1105
A. Preventieve controle door de Raad van State, afdeling wetgeving	1105
B. Politieke controle door het Overlegcomité	1105
C. Jurisdictionele controle	1105
1. Door het Grondwettelijk Hof	1105
2. Door de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak	1106
3. Door de gewone hoven en rechtbanken	1107
§ 7. GEZAMENLIJKE DECRETEN EN ORDONNANTIES	1107
 <i>Afdeling 9. De asymmetrische structuur van het Belgisch federalisme</i>	1109
§ 1. ALGEMEEN	1109
§ 2. DE “FUSIE” IN VLAANDEREN	1110
§ 3. DE OVERHEVELING VAN BEVOEGDHEDEN VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP NAAR HET WAALSE GEWEST EN DE FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE	1112
§ 4. DE OVERHEVELING VAN BEVOEGDHEDEN VAN HET WAALSE GEWEST NAAR DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP	1115
§ 5. BESLUIT	1115
 <i>Afdeling 10. Een beperkte constitutieve autonomie</i>	1116
 <i>Afdeling 11. Het beginsel van de federale loyautéit of de “Bundestreue”</i>	1123
 HOOFDSTUK 2. DE BEVOEGDHEIDSVERDELING	1126
 <i>Afdeling 1. Types van bevoegdheidsverdeling</i>	1126
§ 1. EXCLUSIEVE BEVOEGDHEDEN	1126
§ 2. CONCURRERENDE BEVOEGDHEDEN (SAMENLOPENDE BEVOEGDHEDEN)	1127
§ 3. PARALLELE BEVOEGDHEDEN	1129
§ 4. BIJZONDERHEDEN MET BETREKKING TOT TRANSVERSALE BEVOEGDHEDEN	1130
 <i>Afdeling 2. De bevoegdheden van de gemeenschappen</i>	1132
§ 1. RATIONE MATERIAE	1132
A. Algemeen	1132
B. De culturele aangelegenheden (art. 127 Gw. en art. 4 BWHI)	1133

C. De persoonsgebonden aangelegenheden (art. 128 Gw. en art. 5 BWHI)	1137
1. Algemeen	1137
2. Het gezondheidsbeleid (art. 5, § 1, I BWHI)	1138
3. De bijstand aan personen (art. 5, § 1, II BWHI)	1141
4. Justitiehuisen (art. 5, § 1, III BWHI)	1147
5. Gezinsbijslagen (art. 5, § 1, IV BWHI)	1147
6. Filmkeuring (art. 5, § 1, V BWHI)	1150
D. Het onderwijs (art. 127 en 130 Gw.)	1150
E. Taalgebruik (art. 129 en 130 Gw.)	1154
§ 2. <i>RATIONE LOCI</i>	1157
<i>Afdeling 3. De bevoegdheden van de gewesten</i>	1160
§ 1. <i>RATIONE MATERIAE</i>	1160
A. Algemeen	1160
B. De ruimtelijke ordening (art. 6, § 1, I BWHI)	1161
C. Het leefmilieu en het waterbeleid (art. 6, § 1, II BWHI)	1162
D. De landinrichting en het natuurbehoud (art. 6, § 1, III BWHI)	1165
E. De huisvesting (art. 6, § 1, IV BWHI)	1166
F. Het landbouwbeleid en de zeevisserij (art. 6, § 1, V BWHI)	1168
G. Het economiebeleid (art. 6, § 1, VI BWHI)	1170
H. Het energiebeleid (art. 6, § 1, VII BWHI)	1176
I. De ondergeschikte besturen (art. 6, § 1, VIII BWHI)	1178
J. Het tewerkstellingsbeleid (art. 6, § 1, IX BWHI)	1186
K. De openbare werken en het vervoer (art. 6, § 1, X BWHI)	1189
L. Dierenwelzijn (art. 6, § 1, XI BWHI)	1194
M. Verkeersveiligheidsbeleid (art. 6, § 1, XII BWHI)	1194
§ 2. <i>RATIONE LOCI</i>	1195
<i>Afdeling 4. De instrumentele bevoegdheden</i>	1198
§ 1. ALGEMEEN	1198
§ 2. DE STRAFRECHTELIJKE BEVOEGDHEDEN	1199
§ 3. DE OPENBARE INSTELLINGEN EN DIENSTEN	1205
A. Openbare instellingen	1205
B. Diensten	1207
§ 4. HET ADMINISTRATIEF TOEZICHT	1209
§ 5. HET TOESTAAN VAN UITZENDARBEID IN DE DIENSTEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN, HET ONDERWIJS EN DE LOKALE BESTUREN	1212
§ 6. HET VERWERVEN VAN GOEDEREN – RECHT VAN VOORKOOP – ONTEIGENINGEN	1213
A. Algemeen: eigen goederen	1213
B. Recht van voorkoop	1213
C. Authenticatie	1215
D. Onteigening	1215
§ 7. HET WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	1217
<i>Afdeling 5. De bevoegdheden van de federale overheid</i>	1219
§ 1. RESIDUAIRE BEVOEGDHEDEN	1219

§ 2. TOEGEWENZEN BEVOEGDHEDEN	1220
§ 3. DOOR DE GRONDWET AAN DE “WET” VOORBEHOUDEN BEVOEGDHEDEN	1220
<i>Afdeling 6. Enkele bijzonderheden betreffende de bevoegdheidsverdeling</i>	1222
§ 1. DE BEVOEGDHEID INZAKE GRONDRECHTEN	1222
§ 2. DE BEVOEGDHEID INZAKE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING	1225
§ 3. DE CONTROLE OP DE VERKIEZINGSUITGAVEN EN OP DE REGERINGSMEDEDELINGEN EN DE FINANCIERING VAN DE POLITIEKE PARTIJEN	1226
<i>Afdeling 7. Bevoegdheidsbeperkende beginselen</i>	1228
§ 1. ALGEMEEN	1228
§ 2. HET EVENREDIGHEIDSBEGINSEL EN DE FEDERALE LOYAUTEIT	1228
§ 3. DE ECONOMISCHE UNIE EN MONETAIRE EENHEID (EMU)	1229
A. Algemeen	1229
B. Functies van de EMU	1230
C. Vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitalen	1231
§ 4. DE VRIJHEID VAN HANDEL EN NIJVERHEID	1232
§ 5. DE BESTAANDE “WAARBORGEN” VOOR DE INWONERS EN MANDATARISSEN IN DE FACILITEITENGEMEENTEN	1233
HOOFDSTUK 3. PARLEMENTEN EN REGERINGEN	1235
<i>Afdeling 1. Situering</i>	1235
<i>Afdeling 2. De parlementen</i>	1236
§ 1. ALGEMENE BEGINSELEN BETREFFENDE DE VERKIEZINGEN	1236
§ 2. SAMENSTELLING	1243
§ 3. DE WERKING	1246
A. Algemeen	1246
B. Belangrijkste verschilpunten met de werking van het federaal parlement	1247
1. Monocameraal stelsel – tweede lezing	1247
2. Bekrachtiging en afkondiging	1248
3. Specifieke voorschriften betreffende de stemming	1249
4. Politieke controle	1249
5. De ideologische en filosofische alarmbelprocedure	1250
§ 4. HET STATUUT VAN DE PARLEMENTSLEDEN	1252
A. Onderzoek van de geloofsbriefven	1252
B. De onverenigbaarheden	1252
C. De immuniteiten	1257
<i>Afdeling 3. De regeringen</i>	1259
§ 1. DE SAMENSTELLING	1259
§ 2. DE WERKING	1261
§ 3. STATUUT VAN DE LEDEN VAN DE REGERING	1265

A. De onverenigbaarheden	1265
B. Het strafrechtelijk statuut	1266
§ 4. DE ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE IN VLAANDEREN	1268
<i>Afdeling 4. De verhouding tussen de parlementen en de regeringen</i>	1271
HOOFDSTUK 4. DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP	1273
HOOFDSTUK 5. HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	1276
<i>Afdeling 1. Situering</i>	1276
<i>Afdeling 2. De bevoegdheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</i>	1278
§ 1. RATIONE MATERIAE	1278
§ 2. RATIONE LOCI	1282
<i>Afdeling 3. Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering</i>	1282
§ 1. HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT	1282
A. De samenstelling en het statuut van de leden	1282
B. De werking	1284
§ 2. DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING	1287
A. De samenstelling en het statuut van de leden	1287
B. De werking	1289
<i>Afdeling 4. De gemeenschapscommissies</i>	1289
<i>Afdeling 5. De hoofdstedelijke gemeenschap van Brussel</i>	1296
<i>Afdeling 6. De agglomeratiebevoegdheden en de provinciale bevoegdheden</i>	1297
HOOFDSTUK 6. DE BELANGEN- EN BEVOEGDHEIDSCONFLICTEN	1299
<i>Afdeling 1. Inleiding: het onderscheid tussen belangen- en bevoegdheidsconflicten</i>	1299
<i>Afdeling 2. Voorkomen en regelen van belangenconflicten: het Overlegcomité</i>	1302
§ 1. DE SAMENSTELLING VAN HET OVERLEGCOMITE	1302
§ 2. PROCEDURE	1302
A. Belangenconflict op parlementair vlak	1302
B. Belangenconflict op regeringsvlak	1305
C. Verhouding met de procedures in verband met bevoegdheidsconflicten	1306
D. De beslissingen van het Overlegcomité	1307
<i>Afdeling 3. Voorkomen van bevoegdheidsconflicten</i>	1308
<i>Afdeling 4. Regeling van bevoegdheidsconflicten</i>	1309

Deel 6. De gedecentraliseerde besturen	1311
HOOFDSTUK 1. BEGRIPSOMSCHRIJVING: DECONCENTRATIE, (TERRITORIALE EN FUNCTIONELE) DECENTRALISATIE, AUTONOMIE EN MEDEBEWIND	1313
<i>Afdeling 1. Deconcentratie en decentralisatie</i>	1313
<i>Afdeling 2. Territoriale (politieke) en functionele (dienstgewijze) decentralisatie</i>	1313
<i>Afdeling 3. Autonomie en medebewind</i>	1314
HOOFDSTUK 2. GRONDWETTELIJKE PRINCIPES	1316
HOOFDSTUK 3. HET ADMINISTRATIEF (BESTUURLIJK) TOEZICHT	1321
<i>Afdeling 1. Algemeen</i>	1321
<i>Afdeling 2. Het gewoon administratief toezicht</i>	1322
§ 1. HET ALGEMEEN ADMINISTRATIEF TOEZICHT	1322
§ 2. HET BIJZONDER ADMINISTRATIEF TOEZICHT	1324
§ 3. HET DWANGTOEZICHT	1324
<i>Afdeling 3. Het specifiek administratief toezicht</i>	1325
HOOFDSTUK 4. DE TERRITORIAAL GEDECENTRALISEERDE BESTUREN	1326
<i>Afdeling 1. De gemeente</i>	1326
§ 1. ALGEMEEN	1326
§ 2. DE GEMEENTELIJKE ORGANEN	1329
A. De gemeenteraad	1329
1. Samenstelling	1329
2. Bevoegdheden	1333
3. Werking	1336
B. Het college van burgemeester en schepenen	1338
1. Samenstelling	1338
2. Bevoegdheden	1340
3. Werking	1342
C. De burgemeester	1343
1. Benoeming	1343
2. Bevoegdheden	1345
§ 3. ENKELE BIJZONDERHEDEN BETREFFENDE DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE	1348
A. De agglomeraties en federaties van gemeenten	1348

B. De binnengemeentelijke territoriale organen	1349
C. De gemeentelijke volksraadpleging	1350
D. De intergemeentelijke samenwerking	1352
E. De verzelfstandigde agentschappen	1354
<i>Afdeling 2. De provincie</i>	1356
§ 1. ALGEMEEN	1356
§ 2. DE PROVINCIALE ORGANEN	1359
A. De provincieraad	1359
1. Samenstelling	1359
2. Bevoegdheden	1360
3. Werking	1362
B. De deputatie	1363
1. Samenstelling	1363
2. Bevoegdheden	1364
3. Werking	1365
C. De provinciegouverneur	1366
1. Benoeming	1366
2. Bevoegdheden	1366
§ 3. ENKELE BIJZONDERHEDEN BETREFFENDE DE PROVINCIALE ORGANISATIE	1368
A. Het college van provinciegouverneurs	1368
B. De adjunct van de gouverneur van Vlaams-Brabant	1368
C. De vicegouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad	1369
D. De provinciale volksraadpleging	1370
E. De interprovinciale samenwerking	1370
F. De verzelfstandigde agentschappen	1370
<i>Afdeling 3. Het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn</i>	1371
Deel 7. Rechtsbescherming tegen de overheid	1373
HOOFDSTUK 1. INLEIDING: OVERZICHT VAN DE RECHTSBESCHERMINGSMECHANISMEN	1375
<i>Afdeling 1. Diverse rechtsbeschermingsmethoden</i>	1375
<i>Afdeling 2. Schematisch overzicht van de rechtsbeschermingsmechanismen tegen de uitvoerende macht en de gedecentraliseerde besturen</i>	1376
<i>Afdeling 3. Schematisch overzicht van de rechtsbeschermingsmechanismen tegen de wetgevende macht</i>	1377
HOOFDSTUK 2. RECHTSBESCHERMING TEGEN HET BESTUUR	1379
<i>Afdeling 1. Grondwettelijke principes</i>	1379

§ 1. DE ARTIKELEN 144, 145 EN 146 Gw.	1379
§ 2. ARTIKEL 160-161 Gw.	1380
§ 3. ARTIKEL 158 Gw.	1383
§ 4. ARTIKEL 159 Gw.	1383
§ 5. ARTIKEL 32 Gw.	1383
<i>Afdeling 2. De ombudsman</i>	1384
§ 1. INLEIDING: WEZENSKENMERKEN VAN DE OMBUDSMAN	1384
§ 2. BEVOEGDHEDEN VAN DE OMBUDSDIENSTEN	1386
A. Algemene beginselen inzake de bevoegdheid van de ombudsdiensten	1386
B. Klachtenbehandeling	1388
C. De verslagen van de ombudsmannen	1391
D. Specifieke taken	1391
<i>Afdeling 3. Het administratief beroep</i>	1392
§ 1. AARD VAN HET ADMINISTRATIEF BEROEP	1392
§ 2. INDELING NAARGELANG DE OVERHEID BIJ WIE HET BEROEP WORDT INGESTELD	1394
§ 3. INDELING NAARGELANG DE VERPLICHTING HET BEROEP TE BEANTWOORDEN	1395
<i>Afdeling 4. Het jurisdictioneel beroep bij de justitiële en de administratieve rechter</i>	1396
§ 1. JURISDICTIONEEL BEROEP VERSUS ADMINISTRATIEF BEROEP	1396
§ 2. BELANG VAN HET ONDERSCHIED TUSSEN ADMINISTRATIEF EN JURISDICTIONEEL BEROEP	1398
§ 3. JURISDICTIONEEL BEROEP BIJ ADMINISTRATIEVE RECHTSCOLLEGES	1400
§ 4. JURISDICTIONEEL BEROEP BIJ DE JUSTITIELE RECHTER	1401
A. Algemeen	1401
B. Exceptie van onwettigheid	1402
C. Overheidsaansprakelijkheid	1403
1. Inleiding	1403
2. Aansprakelijkheid voor het optreden van de uitvoerende macht (het bestuur)	1403
3. Aansprakelijkheid voor het optreden van de rechterlijke macht	1410
4. Aansprakelijkheid voor het (niet-)optreden van de wetgevende macht	1412
5. Gedwongen tenuitvoerlegging	1418
6. Foutloze overheidsaansprakelijkheid	1419
<i>Afdeling 5. De Raad van State</i>	1420
§ 1. ALGEMEEN	1420
§ 2. DE AFDELING WETGEVING VAN DE RAAD VAN STATE: DE ADVISERENDE BEVOEGDHEID	1421
A. Algemeen	1421
B. De facultatieve raadpleging van de afdeling wetgeving	1422
1. De raadpleging door de voorzitter van een wetgevende vergadering	1422
2. De raadpleging door de leden van de federale regering, van een gemeenschaps- of gewestregering, van het College van de Franse Gemeenschaps-	

commissie of van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	1423
C. De verplichte raadpleging van de afdeling wetgeving	1423
1. De raadpleging door de voorzitter van een wetgevende vergadering	1423
2. De raadpleging door de leden van de federale regering, van een gemeen- schaps- of gewestregering, van het College van de Franse Gemeenschaps- commissie of van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	1424
D. Uitzonderingen op de verplichte raadpleging	1424
E. Bijzondere bepalingen	1425
F. De termijnregeling	1425
G. Sanctie bij niet-nakoming van de adviesverplichting	1427
§ 3. DE AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK VAN DE RAAD VAN STATE:	
DE JURISDICTIONELE BEVOEGDHEDEN	1428
A. Algemeen	1428
B. De Raad van State en het annulatieberoep	1430
1. Inleiding	1430
2. De vernietigingsgronden	1431
3. De ontvankelijkheidsvoorwaarden van het annulatieberoep	1434
4. De aard van de procedure voor de Raad van State	1446
5. De rechtsgevolgen van een arrest gewezen door de Raad van State	1447
C. De Raad van State als kortgedingrechter	1450
1. Het kort geding als accessorium van de annulatiebevoegdheid	1450
2. De schorsingsvoorwaarden	1452
3. De voorlopige maatregelen	1454
4. De verhouding tussen het administratief kort geding en het kort geding voor de gewone rechter	1455
D. Injunctie en het opleggen van een dwangsom	1456
E. De Raad van State en het toekennen van een schadevergoeding tot herstel	1457
F. De Raad van State als administratieve cassatierechten	1459
G. De Raad van State als rechter in laatste aanleg en specifieke bevoegdheden	1461
§ 4. DE SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN STATE	1461

**HOOFDSTUK 3. RECHTSBESCHERMING TEGEN DE WETGEVENDE
MACHT** 1465

Afdeling 1. Rechtsbescherming door de gewone hoven en rechtbanken 1465

Afdeling 2. Rechtsbescherming door het Grondwettelijk Hof 1465

§ 1. SITUERING 1465

§ 2. DE BASISKENMERKEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF 1467

 A. Het Grondwettelijk Hof is een volwaardig rechtscollege 1467

 B. Het Grondwettelijk Hof heeft een specifieke samenstelling 1470

 C. Het Grondwettelijk Hof heeft een beperkte toegewezen en exclusieve
 bevoegdheid 1470

 D. Objectief contentieux en inquisitoriale procedure 1471

§ 3. DE TOEGANG TOT HET GRONDWETTELIJK HOF 1472

A.	Het beroep tot vernietiging	1472
1.	De procesbevoegdheid	1472
2.	Het belang	1474
3.	De ontvankelijkheidstermijn	1480
4.	Het verzoekschrift	1483
5.	De vordering tot schorsing	1484
B.	De prejudiciële vraag	1490
1.	Algemeen	1490
2.	Een prejudiciële vraag is een vraag van een rechtscollege	1491
3.	Principiële plicht tot het stellen van een prejudiciële vraag	1492
4.	Aard van de vraag en van het antwoord	1500
§ 4.	DE BEVOEGDHEID VAN HET GRONDWETTELIJK HOF	1505
A.	Toetsingsvoorwerp	1505
1.	Formeel criterium	1505
2.	Specifieke bevoegdheden	1510
B.	Toetsingsmaatstaf	1510
1.	Toetsingsmaatstaf uit artikel 1 van de Bijzondere Wet van het Grondwettelijk Hof	1510
2.	Toetsingsmaatstaf inzake de specifieke bevoegdheden	1525
§ 5.	DE RECHTSPLEGING VOOR HET GRONDWETTELIJK HOF	1525
A.	Taak van de rechters-verslaggevers en de voorafgaande rechtspleging	1525
B.	Bericht in het Belgisch Staatsblad en schriftelijke standpuntbepaling door middel van memories	1527
C.	De terechtzitting	1529
D.	Het vellen van het arrest en de bekendmaking ervan	1530
E.	Procedurale aspecten van de nieuwe bevoegdheid inzake volksraadplegingen	1531
§ 6.	HET GEZAG VAN GEWIJSDEN EN DE JURIDISCHE GEVOLGEN VAN DE ARRESTEN	1531
A.	Algemeen	1531
B.	De vernietigingsarresten	1533
1.	Het gezag van gewijsde van de vernietigingsarresten	1533
2.	Specifieke bepalingen betreffende de gevolgen van vernietigingsarresten	1535
C.	De prejudiciële arresten	1539
	<i>Trefwoordenregister</i>	1541